Dobó András házassága

1

Sudár, kacér nézésű fekete lány keres Hódmezővásárhelyről. Ismerősöm küldte, hogy budapesti tartózkodásának a meghosszabbításában legyek a segítségére. Megígértem, amennyiben lehetséges, segítek. Közben szokásból cigarettával kínálom. Rágyújt.

Körmei hosszúak és olyan pirosak, mint a vér. Szájfestéke lilás és vastagon mázolt. Szemöldöke, mint a cérnaszál — ellentétben hosszú műszempilláival, csillogó bogárszemeivel. Ruhája elől-hátul mélyen kivágott. — óvatlan mozdulat és mellei a ruha fölött kerekednek.

Hirtelenjében mit is mondjak? Ő segített.

— Nekem Budapest létkérdés, életkörülményeim miatt teljesen ide vagyok kötve.

— Miért? Teljesen egyre megy.

— Szó se róla. Mit kezdjen az ember vidéken, üres, unalmas minden, se társaság, se szórakozási lehetőség. Nekem a mozgalmas élet jelenti az életet.

— Mi a foglalkozása?

— Presszós, ha nincs kifogása...

— Mondja, hány éves, ha nem vagyok túl kíváncsi.

— Huszonkettő, nem tagadom. Különben ebben a korban még...

— Menjen férjhez, akkor letelepedési engedélyt kap — javasoltam.

— Ugyan, hagyjon békén ezzel az ostobasággal, örülök, hogy végre elváltam. Tudja milyen unalmas a házasság? Brrr. Pláne, ha az ember egy műveletlen sofőrrel él, akinek a kocsma meg az ágy a legfőbb életigénye.

— Még szerencse, hogy nincs család — szóltam közbe.

— Volt — nincs. Kisleányt szültem négy esztendeje. Semmi közöm hozzá, törődjön vele az apja.

— Mondja, mi az eredeti foglalkozása.

— Semmi. Házilány voltam. Apám hajdan főispán volt Békésben, de időben nyugatra ment. Anyám hozzáerőszakolt egy sofőrhöz. Azt mondotta, hogy a munkások felé kell orientálódni, ez biztos jövő. Hát most itt van a biztos jövő.

Azt hiszem, készen is vagyunk — gondoltam, s eltanácsoltam a démont.

El is ment nyomban, de itt maradt, amit elmondott. Nem szabadultam a gondolattól: ő a szülő édesanya, s most... most törődjön vele az apja. Megkeresem az apát — döntöttem el a kérdést.

2

A munkahelyén, a TEFU központi garázsában, hamar ráakadtam. Magas termetű, széles vállú, kellemes arcú, barna fiatalember. Dobó András a neve. Óvatosan érdeklődő kérdésekkel kezdtem. Eleinte kurta válaszok érkeztek. Úgylátszik bizalomgerjesztően tapogatóztam, mert később felengedett fagyossága és kiöntötte szívét-lelkét.

Öt esztendeje tizenkilenc volt, akkor nősült. Félárva. Néhai apja is gépkocsivezető volt. Elvitte a második háháború.

Hódmezővásárhelyi fuvar alkalmával ismerkedett meg Gosztonyi Gabriellával, jövendőbeli feleségével. Két hónapig udvarolt, négyszer-ötször találkoztak, tíz-tizenkét levelet váltottak. „Szerelmük" ifjú mámora közös útra vitte őket: feleségül vette a leányt.

— Valóban szerette? — kérdeztem, a hirtelen házasság hallatán, s jobban szemügyre veszem Dobó Andrást. Egyenes, nyílt tekintetű embernek nézem. Kifejezetten ellentéte az asszonynak.

— Akkor úgy éreztem, de most már... — felel tétova, bizonytalan hangon, mintha nem tudná mit feleljen.

— Miért bomlott fel a családi életük? — érdeklődöm a második alapos kérdésemmel.

Hallgat sokáig. Talán az emlékei között keresgél. Lehet, hogy kerülni akarja az egyenes választ.

— Szép, otthonos kis fészket csináltam — szól csendesen. — Szakmámnál fogva kevés időt töltöttem otthon. Minden alkalommal örömmel és jókedvűen igyekeztem haza. Apró kedvességekkel állítottam be: virág, sütemény stb. Mindig azt reméltem, barátságos, kellemes, meleg családi otthon vár. Sajnos, derűs reményeimet rideg közönyösség, tessék-lássék udvariasság hűtötte le. Én eleinte nem is vettem észre, de sajnos, hamar tudatosnak véltem ezt a helyzetet, és ezután elviselhetetlenné vált az érzés; nincs otthonom. Rájöttem, hogy lenéz a feleségem, nem tart egyenrangúnak. Önérzetemet a legjobban ez bántotta. Szóváltás, per-patvar, civódások, majd a súlyos veszekedések sokasodtak. És az első év végén, a szülés előtti héten, helyrehozhatatlanul felborult az életünk. Kibírhatatlan helyzetem elkeserített, leittam magam és megvertem az utolsó hetében lévő asszonyt.

Nem szóltam. Ez csak felszínes tüneti ábrázolás. A lényeges okok sokkal mélyebbek. Az világos, hogy ebben a házasságban két ellentétes világ találkozott. Az úri paloták közönyét, korlátolt gőgjét, feslett erkölcsét és cinizmusát magával hozó főispánleány — meg a proletár osztályos, létküzdelmes munkásfiú, nem illettek össze. A kastélyok meg a kunyhók szokásait, életszabályait, felfogásbeli különbözőségeit két hónapos hevenyészett udvarlás nem oldja fel.

— Volt katona? — szólok ismét, rövid hallgatás után.

— Igen, két évig.

— Na, és addig a család?

— Már előzőleg befejeztünk mindent. A történtek után szinte magától jött: a gyereket megszüli, ameddig éppen szükséges, szoptatja és befejeződött közös életük. A kicsit elhelyeztem, s bevonultam katonának. A feleségem Pestre költözött.

— Mondja Dobó — szakítom félbe — az asszony őszinte szívvel szerette magát, közös életük elején?

— Még ma sem tudom. Először úgy éreztem, hogy szeret, később meg azt, hogy soha nem szeretett. Ma sem tudok eligazodni.

— Elhiszem. Elbódította a külső szépség, a bűbájos nézés, meg a nyájasság, az iskolázott, művelt, „jómodorú" lány. Pedig a külső nem minden. A formális külsőségek láttán támadt érzelmi, érzéki felpezsdülés nem házasság.

— Igaza van, elvtárs, ha megokosítottak volna. Csak két szó — okos szó, jaj de hiányzott. Vagy annyi eszem és tapasztalatom lett volna mint most. — Szakadozott hangja megáll, csüggedten tenyerébe hajtja a fejét. Ülünk csendesen a nagy teherautóban. Egyikünk sem beszél. Körülöttünk irányító szavak, a gépkocsik motorberregése keveredik a nyersolajszagú, benzinfüstös levegővel.

— Anyagi bajokkal is bírkózott?

— Ugyan kérem. Ezerhatszáz forintnál kevesebbet egyszer sem vittem haza.

Igaz, egy rossz házasságnak sokféle apró és nagy oka lehet. Bonyolult az emberi lélek. Azonban egy biztos: a fiatalok házasságának egyre kevésbé lesz akadálya, szociális és egzisztenciális körülmény.

S gyarapodó, gazdagodó életünk sok leánynál és fiúnál meggondolatlan házasságra adhat alkalmat. Pedig a házasság és a családi élet nem léha polgári flört.

3

Dobó András szomorú arcát nézem. Látszik, hogy a múlt megelevenítése fájó sebeket sajgatott. Nem feszegetem tovább, csak még a kisleányról kérdezősködöm. Mielőtt felel, zsebébe nyúl, levéltárcájából kiveszi a fényképet. Ide adja.

— Katica a neve, Mátészalkán van, anyám húgánál. Cukorbeteg anyám nem gondozhatja.

Nézem a képet. Fekete, élénk szemű, „söprűszempillás", kis dundi leányka néz rám, kicsit komolyan, szomorkásan.

— Az anyja mikor látta?

— Három és fél esztendővel ezelőtt. Én meg nyolc hónapja. Nem tudok gyakran eljutni — mondja mentegetőzve.

Elszomorító. Négy esztendős kis leányka nem látta anyját, alig ismeri apját.

Társadalmi katasztrófa a háború, amely millió számra szüli az árva és nyomorék gyermekeket. Családi szerencsétlenség, ha elhal a szülő. Mindenki részvéttel, az állam pedig anyagi erejével fordul az árvák felé. De itt nincs háború, élnek a szülők. És mégis: a sok közül itt van egy kis árva.

— Vajon kinek gyügyögte ez a pici szépséges leány, a nyiladozó értelem első felejthetetlen virágait — kérdezem Dobó Andrástól. — Megtanította-e valaki, és csöpp tavaszi harmat-finom, cseresznye szájával visszamondta-e: édesanyám-édesapám szeretlek. Ugye nem? Hiszen árva. Nem tudja, nem érzi a szülői szív pótolhatatlan melegét. S ki tanította, s ki gyönyörködött az első bizonytalan tipegő lépésekben, — kinek a szíve dobogott fel izgalmában, a kis Katica betegágya felett?

Dobó szívét megmarkolta valami, ismeretlen érzés. A szülői szeretet, amelyet eddig nem érzett igazán.

A kis Katica most már nagyocska. Hányszor kérdezhette a nénitől: — Van énnékem édesanyám, édesapám? Miért nem jönnek énhozzám? Úgy szeretném látni őket. — A néni mit felelhetett? Az igazat talán nem mondhatja el. És majd az első félévi jeles bizonyítványkor ki öleli magához bensőséges anyai szeretettel: Jól van, drága kislányom. Nagy boldogságot hoztál a szüleidnek.

A gyermek, a család igazi értelme, pótolhatatlan öröm és boldogság.

— Érzi ezt, Dobó András?

Testét megrázza a felébredt fájdalom, a kormánykerékre hajtja fejét, csendesen, észrevétlenül morzsolja keserűségének könnyeit.

A meggondolatlanságnak nagy ára van — Dobó András.

Siklós János

Megjelent a Társadalmi Szemle új száma

A Társadalmi Szemle most megjelent szeptemberi számában szerkesztőségi cikk foglalkozik az új tanévben az egyetemek előtt álló feladatokkal. *Házi Árpád* cikke a végrehajtás ellenőrzésének jelentőségével foglalkozik, *Lázár György* az anyagfelhasználással és anyagtakarékossággal kapcsolatos problémákról ír. *Hevesi Gyula* cikke az ipari kutatóintézetek helyzetével és a műszaki tudományos kutatás fejlesztésével kapcsolatos feladatokat tárgyalja. *Kádár Iván* „A munkásosztály helyzete az ellenforradalmi Magyarországon" címmel írt cikket. *Csabai Tibor* és *Klaniczai Tibor* írása a magyar irodalomtörténetírás mai helyzetével foglalkozik.

A Szemle-rovatban *Kenyeres Julia* a nemzetközi helyzetről ad összefoglalót. *Kovács Endre* a munkások arányának alakulását vizsgálja a budapesti pártszervezetekben. *Márczis Antal* a termelőszövetkezeti mozgalom fejlesztésének tapasztalatairól számol be. A társadalmi tulajdon védelméről tartott aktíva-értekezlet tapasztalatait *Hunyadi Béla* ismerteti. Az észak-afrikai helyzetről *Jean Catroux* írt cikket.

A Folyóiratszemlében *Baló László* a Francia Kommunista Párt elméleti és politikai folyóiratának, a Cahiers du Communisme legutóbbi számairól ad összefoglaló ismertetést.

A Könyvismertetések rovatában *Nemes Dezső*: „Magyarország felszabadulása" c. könyvét *Laczkó Miklós* ismerteti.

Román történész előadása Szegeden

Október 6-án egy fiatal román történész látogatja meg a szegedi történészeket és pedagógusokat. Gheorghe Haupt elvtárs, a történelemtudományok kandidátusa, a Román Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének osztályvezetője tart előadást «A Román SZDP megalakulása és tevékenysége (1893—1899)» címmel.

Az előadást délután 6 órakor tartják meg az Ady téri Egyetem 5. számú tantermében, a harmadik emeleten. Az előadást a Magyar Történelmi Társulat Délalföldi Csoportja és a TTIT megyei szakosztálya rendezi.

A munkásmozgalom történetének előadására a történészeken és pedagógusokon kívül mindenkit szívesen látnak.

Amatőr fényképkiállítás

A Gyógyszertár Vállalat megyei központjában, Szeged, Kossuth Lajos sugárút 115. szám alatt amatőr fényképkiállítás nyílt. A kiállításon 132 fényképet mutatnak be a vállalat dolgozóitól. A képeket a Fotó-klub tagjaiból alakult bizottság — Szántó György, dr. Benedek László és Hangai Levente — értékelte. A legjobb képek készítői díjakat nyertek. Kezdő szinten első díjul egy Altissa fényképezőgépet Rostás Erzsébet, második díjul 50 forintos OFOTERT utalványt Török Pálné, haladó szinten első díjként egy gömbcsuklós fényképezőgép állványt Major Gusztáv, második díjként 100 forintos OFOTERT utalványt Győri Pál, harmadik díjként 50 forintos OFOTERT utalványt Török Pál nyert. A kiállítás minden részvevője oklevelet kap.

A fényképkiállítás hétköznap délután 4-től 6-ig, vasárnap egész nap este 6-ig megtekinthető.

— A MAGYAR HIDROLÓGIAI TÁRSASÁG Szegedi Csoportja október 7-én, pénteken délután 5 órai kezdettel a Vízügyi Igazgatóság előadótermében klubestet rendez. Az elnöki megnyitó keretében megemlékeznek Kvassya Jenő munkásságáról, Aldobolyi Nagy Miklós főiskolai tanár tart előadást a karsztosodásról, Kessler Hubert főmérnök, tudományos kutató a francia karsztvidékről beszél színes filmbemutatóval.

DAMJANICH SZAVA

— A vértanúk emlékére —

Szürkén örvénylik az októberi ég,
szakadozott felhők sodródnak, kavarognak...
Ó, látom mélyükből előfehérleni
keményen-sápadt arcát, Damjanichnak.
S míg állok a múltbaörvénylő ég alatt,
felkiált bennem végső szava:

„Előttem a bitó, s mögöttem,
már feketül a halál árnya...
Felkiáltójel lesz a testem,
alatta pont a földgolyó.
Végső summája ez sorsomnak:
világból felszökő kiáltás.
Én magyarom, csak így láss engem,
ha gazok vakká is tipornak,
ne érezd magad kifosztottnak;
mert minket szél hord, halál oszt szét:
gazdagabb vagy egy bukott harccal,
új indulattal, s győzni fogsz még."

Szél leng, kötél leng, ködbe leng a táj,
s béklyózott ország sóhaja e köd.
Hánytorgó holtakon rendül a föld,
és fákbakapaszkodva, elszürkülten hűkül a hajnal;
kopog az eső, pereg a dob.

„Piros a harc, zöld a reménység,
fehér a hitek tisztasága:
ezt a zászlót szívedben lengesd,
s ne legyél élni gyáva.
Ha éj borít is, ne a múltba —
holnapba álmodj büszkét, szépet;
s lázadj szóval, ökölcel, karddal,
ha benned lázad már a lélek.
Keserű szitkod derűs dallá
békíti majd a bölcs szabadság,
csak bízz, s beheged összemart szád,
s tiéd lesz földünk öröme..."

Suhog az eső, s elnémul a dob.
S míg tizenhárom holtat ölel sírón a szél,
s míg örvénylik szürkén az októberi ég,
felzúgnak a bús fák erősszavú dalra,
halhatatlan a bús fák erősszavú dalra,
halhatatlan dalra az örök szelek;
Keserű szitkod derűs dallá
békíti majd a bölcs szabadság,
csak bízz, s beheged összemart szád,
s tiéd lesz földed öröme.

András Sándor

A régészeti konferencia harmadik napja

A Magyar Tudományos Akadémia régészeti konferenciájának harmadik napján, szerdán délelőtt a magyar honfoglalást megelőző évezred hazai régészetét tárgyalták.

Az első előadást László Gyula, a Történeti Múzeum osztályvezetője tartotta »A korai középkor régészeti kutatásának tíz éve Magyarországon« címmel.

Ezután L. Kovrig Ilona muzeológus »Az avarkori emlékanyag időrendi kérdéseiről« címmel tartott előadást.

Török Gyula muzeológus »A halimbai temető«, Nemeskéri János kandidátus »Magyarország X—XI. századi népességének embertani kialakulása« címmel tartott előadást.

— KÍNA FELSZABADÍTÁSA óta harminc ország tízezer könyvét fordították le már kínai nyelvre és adták ki. Ezeknek 84 százaléka orosz és szovjet írók művei. Marx, Engels, Lenin, Sztálin több mint 200 műve forog közkézen. Több mint 2400 könyv foglalkozik a különböző országok forradalmi harcaival. 3400 könyv technikai és természettudományi ismereteket tartalmaz.

ASSZONYOKNAK

Néhány szó a csipkebogyóról

A csipkebogyót, a vadrózsabokrok húsos, piros termését mindenki ismeri. Azt azonban nem mindenki tudja, hogy a kis piros bogyó milyen értékes az emberi szervezet szempontjából. Értékét a benne rejlő rengeteg C vitamin adja meg. Magasabb a vitamintartalma, mint a citromnak és a paradicsomnak. Ezt a vitamint többféleképpen vonhatjuk ki belőle.

A csipkebogyóból készíthetünk teát. A megszárított bogyókat leforrázzuk és édesítve elfogyasztjuk. Elkészíthetjük úgy is, hogy fogyasztás előtt kb. 12 órára vízbe áztatjuk, s azután a leszűrt folyadékot melegítjük fel a kívánt hőfokra. Főzni a csipkebogyót nem szabad.

Készíthetünk belőle lekvárt is: hecserlit. A megtisztított bogyókat kevés vízben megfőzzük. Amikor puha, sűrű szitán átpasszírozzuk. Az így nyert masszát sűrűre főzzük, azután cukorzzuk. Annyi cukrot adunk hozzá, amennyit a baracklekvárhoz adunk, kilónkint 50—60 dekát. Gyermekeink számára így ízletes, vitamindús táplálékot biztosítunk a téli hónapokra. A csipketeát csecsemőknek szokták adni.

A Sztálin körúti Gyógynövény szaküzletben palackozva csipkeszörpöt is lehet kapni. Ez a szörp hideg úton készül csipkebogyóból, így tehát a nyers gyümölcs vitamin tartalmát maradéktalanul megőrzi. Édesített, kellemes ízű. Szódavízzel finom üdítő ital, jobb és főleg sokkal értékesebb, mint a narancsszörp.

Teának való szárított csipkebogyót a Gyógynövény szaküzletben vásárolhatunk, lekvárfőzéshez pedig a piacon vegyünk frisset.

Ujdonság

Az őszi öltözék elengedhetetlen tartozéka a sál. Az ízléses, színben, mintában a kabáthoz vagy ruhához illő sál nemcsak díszíti, hanem más jól megválasztott apróséggal, — övvel, csattal, kesztyűvel — érdekessé, egyénivé teszi öltözetünket.

Kulikabát és kötött sapka

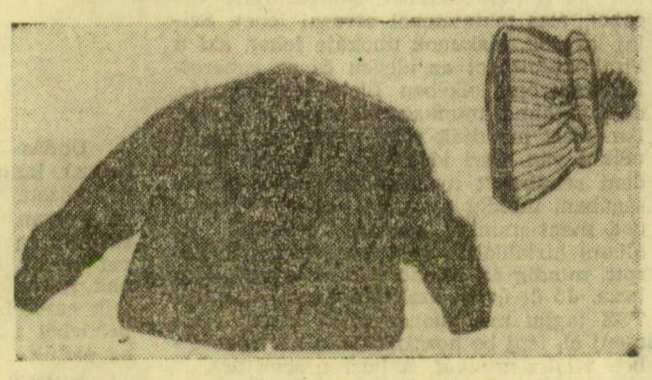

A kulikabátot két-három éves kislányoknak, körülbelül húsz deka zefír fonal kettős szálából kötjük, kettő és feles kötőtűvel. Mintája rizskötés, vagyis az első sorban egy sima és egy fordított váltakozásával dolgozunk, a többi sorokban pedig simára fordítottat, fordítottra simát kötünk. Darabjait papírból előzetesen kivágott szabásminta szerint készítjük. Nyakpántját, kézelőjét és zsebeinek szélét egy sima és egy fordítottal készült patentkötéssel kötjük. A sapka anyaga körülbelül 5 deka kártolt gyapjú és öt darab kötőtű. Mintája két sima és két fordított váltakozása. A fejbőségnek megfelelően, körülbelül száz szemmel kezdjük és körbe haladva körülbelül 12 centiméter magasságig kötjük. Innen kezdve sima kötéssel dolgozunk és minden sorban hat egymástól egyenlő távolságban lévő helyen fogyasztunk. Az utolsó hat szemet befejezzük és a sapka tetejére pompont varrunk. A sima kötés körvonalán a patentkötéses részbe vatta-hurkát varrunk. Láncszemekből horgolt zsinórból a hurka mentén masnit kötünk rá. (A minta a Kötésművészet című lapból való.)